

Ant septynių kalvų

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Projektą remia:

Gyvenimą lydėjo širdies gerumas

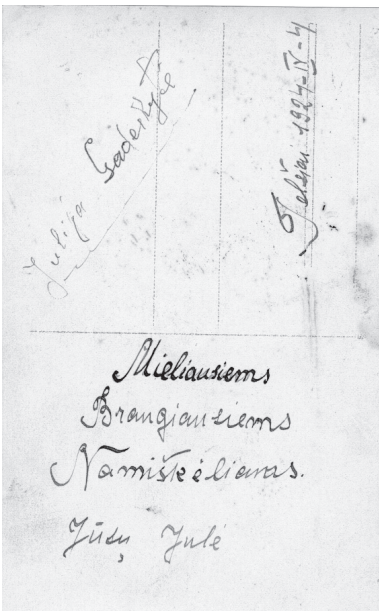
„Pirmiausia pyniau meilę Aukščiausiam, o po jos seka mamos geriausios, trečia iš eilės meilė artimui, tebūn tau saldu dirbti dėl kito. Žmonijai vargą stenkis mažinti, tautai tarnauti, ją ugdyti,“ – 1930 m. rašė Julija Gadeikytė broliui Pranui ir pati visą gyvenimą išliko ištikima šiems savo rašytiems žodžiams. Šiomet minime buvusios mokytojos, „Saulutės“ kursų klausytojos, Telšių žydų gelbėtojos, buvusios tremtinės 120-ąsias gimimo metines.

Nijolė Laukytė

Žemaičių muziejaus „Alka“
muziejininkė-rinkinio saugotoja

Susikaupimo, prisiminimų, nebaigtų darbų pabaigos laikotarpis... Randi, skaitai, grupuoji prisiminimus, atrandi sutapimų ir dėsningumų...

Tvarkant vieno iškiliausių XX a. Lietuvos muziejininkų ir istorikų Juozo Mickevičiaus (1900–1984) archyvo fotografijas, į rankas pateko pluoštelis nuotraukų, kurios papildys Žemaičių muziejaus „Alka“ fotografijos rinkinį. Kai kurių kitoje pusėje – autentiškos, dabar kiek neįprastai skambančios dedikacijos: „Atminčiai brangiai seselei [...] / Aukoju [...]“, „Jos sveikatai Zuzanai [...]“ ar

Julija Gadeikytė 1924 m. Telšiuose.

ba „Miliausiems / Brangiausiems / Namiskėliams“.

Šiose fotografijose vienos šeimos gyvenimo akimirkos – Gadeikių šeimos iš Babrungėnų k. (Plungės r.). Nuotraukas Juozui Mickevičiui, geram bičiuliui, buvusiam tremtiniui,

1. Pranas ir Aurelija Gadeikiai su sūnumi Pranu Babrungėnų k. 1920 m.

perdavė Julija Gadeikytė (1902–1996), kurios gražią sukaktį šiomet minime. Kas ji – Julija Gadeikytė?

Mokytoja, saulutininė, žydų gelbėtoja, buvusi tremtinė, kurios širdies gerumas buvo didžiausias jos ir visos Gadeikių šeimos turtas.

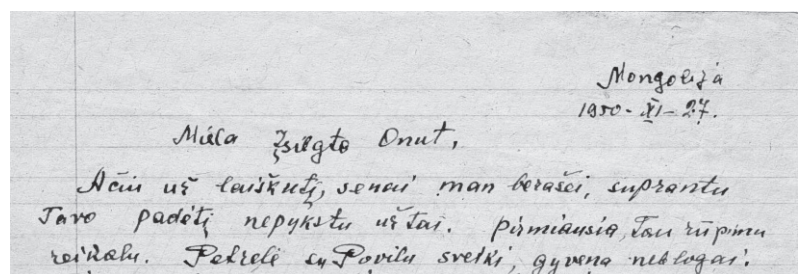
Užaugo Julija Prano ir Aurelijos Gadeikių šeimoje kartu su 6 seserimis ir broliu Pranu.

Mama buvo kilusi iš bajorų, tėvo protėviai taip pat buvę bajorai, vaikai potėviai dar lenkiškai mokėsi, ir mama su vaikais dar lenkiškai šnekėjusi. Tačiau teko tėvams sunkiai dirbti, kad galėtų savo namus turėti.

Tėvas mirė, kai mažiausiajai buvo devyneri, kitos seserys jau buvo paaugusios, tai dirbo visus darbus iš eilės. Mama pasiskolinusi pinigų, pasisamdžiusi meistrus pasistatė trobas. Teko taupyti, kukliais užlopytais drabuželiais vaikščioti, nes reikėjo gražinti skolas. Ne visiems vaikams

Platelių saulutininės, tarp jų seserys Gadeikytės, XX a. 2-3 deš.

J. Gadeikytės laiško O. Mickevičiūtei fragmentas, 1950 m.

ir mokslas buvo pasiekiamas, reikėjo dirbti. „Visos buvo kruvinos darbininkės,“ – seseris Gadeikytės prisimena vienos iš jų dukra.

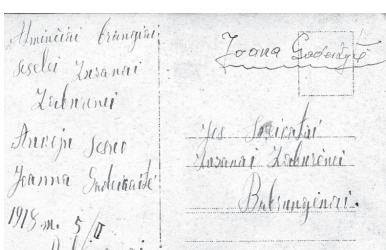
Julytė į mokslus leido tėvai, vėliau – viena likusi mama. Julija jaunystėje, kaip ir kitos seserys, kol netekėjusios, buvo aktyvi pavasarininkė, jaunalietuvė, priklausė Platelių (Plungės r.) „Saulutės“ organizacijai. Tai 1916-aisiais, vokiečių okupacijos metais, įkurta švietėjiška jauni-

mo organizacija, nutarusi leisti ranka perrašomą laikraštėlį „Saulutė“. Sunkiomis sąlygomis, prie žvakių šviesos, dešimtimis kartų laikraštis buvo perrašinėjamas, mat mokantieji rašyti, gavę naują „Saulutės“ numerį, turėdavo po penkis jo egzempliorius perrašyti ir išplatinti. Viena pirmųjų perrašinėtojų buvo Julijos Gadeikytės sesuo Joana.

Baigusi gimnaziją ir mokytojų kursų Julija Gadeikytė 5 ar 6 metus mokytojavo Girėnuose netoli Rietavo, Brėvikiuose prie Alsėdžių, Telšiuose. Štai kelios eilutės iš Julijos Gadeikytės dienoraščio („Dienraščio“, kaip pati buvo pavadinusi), kurio ištraukos publikuotos 1996 m. laikraštyje „Žemaičių saulutė“: „1924 02 18 [...] Kiek tie vaikai įvargina, bet mano širdis visuomet atvira ir palanki jiems. Turbūt dėl to, kad jie tuos prasikaltimus padaro ne iš blogos valios, bet iš neišsilavinimo“; „1924 04 11 Kursuose šiandien paskutinė pamoka – atsisveikinimas. [...] iš savęs, kiek sugebėjau, norėjau jiems duoti reikalingų nurodymų apie sveikatos užlaikymą, laisvalaikio sunaudojimą, apie dorą, mokslą ir t. t. [...] Po skambalo trumpai palinkėjau toliau įgytojo mokslo neužmiršti, juomi naudotis. [...] Mokiniai paliko visi ašaras nuo veido tebebraukia. Toks jų susijaudinimas nemaž paveikė ir mane.“ Atvira širdimi, pirmiausia galvojant apie kitus. Ir taip visada.

Kai išteko jauniausioji sesuo Liudvika, pasiligojo mama, nebebuvo kam prižiūrėti ūkio, brolio Prano parašyta Julija grįžo į tėviškę padėti jam darbus dirbti, mamą slaugyti.

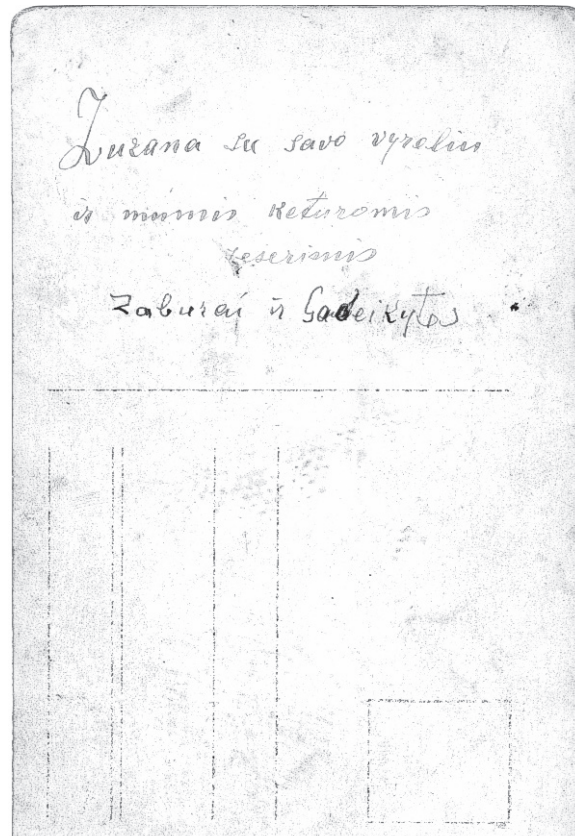
(Nukelta į 10 psl.)

Joana Gadeikytė 1918 m.

Zaburai ir Gadeikytės apie 1912-1914 m. (Zuzana Gadeikytė-Zaburienė – vyriausioji iš seserų – N. L.)

Gyvenimą lydėjo širdies gerumas

(Atkelta iš 4 psl.)

Čia juos užklupo karas. Karo metus Julija kartu su broliu Pranu praleido tėviškėje. Šie nuoširdūs, tikintys žmonės negalėjo likti nuošalyje, kai buvo persekiojami ir žudomi aplinkinių miestelių žydai. Pas Gadeikius prieglobstį ir išsigelbėjimą rado Sara (Sorė) Braudienė ir jos nepilnametė duktė Gita, Dina Lipmanaitė iš Al-

sėdžių, baigiantis karui, ir gydytojai Dovydas Kaplanas bei Mauša Blatas iš Telšių. Slėptuvė jiems buvo įrengta daržinėje po šieniu. Atnešusi maistą, Julija tyliai uždainuodavo – tai buvo ženklas, kad galima išlįsti. Jei kas ir įtarė, kad Gadeikiai slapsto žydus, niekas neišdavė.

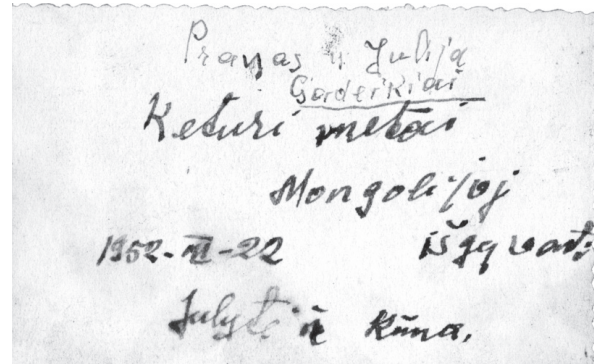
1948 m. Julija su broliu Pranu buvo ištremti į Sibirą, Buriat Mongoliją.

Julija Gadeikytė tremtyje kasa bulves.

Julija ir Pranas Gadeikiai tremtyje Buriat Mongolijoje, 1952 m.

Sunkus darbas kolūkyje, prie geležinkelio, kelių remonto darbų alino sveikatą, bet nepalaužė.

1950 metų lapkričio 17 d. iš tremties rašytame laiške Onai Mickevičiūtei (Juozo Mickevičiaus seseriai – N.L.) Julija pirmiausia ragina per daug nesirūpinti tremtyje esančiais Onutės broliu Povilu ir seserimi Petrele, nes jie visai neblogai gyvena.

Toliau laiške Julija guodžiasi sunkiu darbu ir pašlijusia sveikata ir vis dėlto rašo, kad čia, Sibire, jiems ramiau: „Siek tiek apsipratome su

sąlygomis ir aplinkuma. Ypač kai girdame iš tėvynėje gyvenančiųjų bėdas. Mes čia ramiai, be jokios baimės gulame ir keliame ginkluotų svečių nesilanko, net užmiršome juos. Didelė laimė, kad krūvoje daug savųjų kaimynų giminių pažistamų ne taip ilgu-nuobodu. Mėgsta žmonės knygas skaityti lietuviškas, tik mažai jų turima. Dalinamies kuo gaudamies.“ Šalta, sunku, skauda, bet...ramiau.

Tremtis Julijai ir Pranui Gadeikiams baigėsi 1955 m. spalio 20 d. Grįžus liko nugyventi gyvenimą Beržore.

ma Beržore.

Už žydų gelbėjimą Julijai Gadeikytei 1993 m. buvo įteiktas Žuvančiųjų Gelbėjimo Kryžiaus apdovanojimas, o 1997 m. jai ir broliui Pranui Gadeikiui (1896–1990) įteikti Pasaulio Tautų Teisulių apdovanojimai.

Kelios fotografijos — ir visas žmogaus gyvenimas prieš akis. Vienos šeimos istorija – tarsi visos lietuvių tautos istorija. Dievą ir artimą mylėti, tautai tarnauti. Ir nėra neįmanoma, kai gyvenimą lydi širdies gerumas...

Projektas „Sporto ABC“ pasiekė finišą

(Atkelta iš 7 psl.)

Viso projekto metu sporto trenerė reguliariai (3 kartus per savaitę) skatino fizinį vaikų aktyvumą, vykdė futbolo, krepšinio, tinklinio treniruotes, organizavo aktyvias išvykas. Kartu su vaikais nukeliavo ant Šatrijos kalno, Džiugo piliakalnio, aplankė Ilgio ežero pažintinį taką, sportavo prie Platelių ežero bei aplankė daug įdomių vietovių, kuriose aktyviai taikė sporto žaidimų – krepšinio, futbolo, tinklinio elementus. Viena įspūdingiausių kelionių buvo išvyka į Palangos sporto centro areną. Vaikai didžiulėje sporto salėje ne tik sportavo, žaidė krepšinį, spardė įvarčius, bet ir susipažino su krepšinio klubo „Palangos kuršiai“ krepšininkais.

Džiaugiamės, kad darželyje mažiesiems ugdytiniais yra puiki galimybė susipažinti su įvairiomis sporto šakomis, tai vieta, kai vaikai gali ugdyti skirtingus judesius ir pajauti džiaugsmą judria veikla salėje ir gryname ore. Nors projektas jau pasiekė finišą, tačiau treniruotės ir toliau vyksta pagal sudarytą tvarkaraštį. Mokytojos fizinio aktyvumo veiklose pratimus ir žaidimus parenka atsižvelgdamos į vaiko fizines ir asmenines savybes. Treniruotėse vaikai ne tik pagilina jau turimas žinias apie sporto šakas, bet taip pat ir ugdomi visapusiškai: mokosi gyvenime vadovautis sveikos gyvensenos principais, tikslina erdvės, krypties, laiko, dydžio suvokimą. Tai

ypač svarbu ikimokyklinio amžiaus vaikams, kurie intensyviai auga ir tobulėja.

Projektas „Sporto ABC“ ypatingas tuo, kad buvo stipriai plėtojami partnerystės ryšiai su šeima, įstaigos bendruomene, projekto partneriais. Organizuota sporto šventė „Futboliuko fiesta“, kurioje dalyvavo per 130 dalyvių. Renginį padėjo organizuoti ir jo metu savanoriavo FC „Džiugas“ sportininkai, tėvų virtualus fizinio aktyvumo renginys „Mano šeima – sportuoja visada“. Virtualus renginys buvo skirtas visiems norintiems prisijungti prie fizinio aktyvumo veiklų – futbolo, krepšinio, tinklinio žaidimų skatinimo. Sporto šventėje dalyvavo Telšių lopšelio-darželio „Eglutė“ bendruomenės nariai – šeimos su vaikais.

Birželio mėnesį vyko tinklinio diena – komandos žaidė draugišką tinklinį. Vyko sporto šventė „Spartakiada“. Rungtys buvo paruoštos taip, kad ugdytųsi itin reikalingos vaiko fizinės savybės: vikrumas, greitumas, bendradarbiavimas, pasitikėjimas, ištvermingumas, drąsa.

Telšių krepšinio arenoje įvyko ilgai mažųjų sportininkų lauktas sporto renginys „Krepšinis mus vienija“, kurio pagrindinis tikslas – populiarinti krepšinį ir suteikti vaikams džiaugsmo, susipažįstant su garsiais Telšių sportininkais.

Šeimų sportinėse varžytuvėse „Sportuoja visi – dideli

ir maži“ dalyvavo ne tik mūsų darželio šeimos, bet ir visų projekte dalyvaujančių partnerių sudarytos šeimų komandos. Džiugu, kad vaikai kartu su tėveliais, seneliais labai aktyviai dalyvavo šiame renginyje, kuris, tikimės, suteikė nepakartojamų pojūčių ir emocijų sportuojant kartu su šeima. Šventėje atspindėjo futbolo, krepšinio, tinklinio elementai: kamuolio varymas, smūgiavimas, sugavimas, metimas-perdavimas. Visos įvykusios sportinės šventės buvo skirtos ne tik vaikams, jų tėveliams, socialiniams partneriams, bet ir visiems, kurie myli sportą.

Pasak projekto koordinatės, džiugu, kad per šiuos 4 metus, visose fizinio aktyvumo renginiuose atspindėjo didžiulę projekto naudą vaikui. Vaikai ne tik susipažino ir išmoko futbolo, krepšinio, tinklinio žaidimo taisyklių, bet jas taiko sportuodami, rungtyniaudami, ir patardami žaidimo partneriui. Išvykų metu vaikai patyrė daug džiugių emocijų susitikimuose su šių sporto šakų sportininkais. Pasak anketinės apklausos duomenų analizės, tėvai labai džiaugiasi, kad jų vaikai, kasdien dalyvaudami įvairiuose sportinėse veiklose, mokėsi patirti ir pačių įvairiausių emocijų išgyvenimų: džiaugsmo, laimės, drąsos, pasitikėjimo, taip pat baimės, nusivylimo, liūdesio, pykčio, kas, tikėtina, padės ateityje geriau suprasti save ir kitus.

Atmintis

Anapilin išėjo šie Telšių rajono gyventojai
Telšiuose

Gruodžio 21 d. — Petras Gudas, gim. 1952 m.;

Gruodžio 24 d. — Albertas Povilaitis, gim. 1932 m.

Gadūnavo seniūnijoje

Gruodžio 26 d. — Ramutė Kazlauskienė, gim. 1940 m.

Nevarėnų seniūnijoje

Gruodžio 19 d. — Jonas Bartkus, gim. 1949 m.

Nuoširdžiai užjaučiame mirusiųjų artimuosius

Informuojame, kad skelbiamos tik tos mirusiųjų pavardės, kurioms publikuoti gaunamas velionio artimųjų sutikimas. Pasirašyti sutikimą galima seniūnijose.

TELŠIŲ
GEDULO
NAMAI

Visos laidojimo paslaugos

Salės nuo 140 EUR • Kremavimas per 24 val.

Naujos salės • platus karstų, urnų, įkapių pasirinkimas • profesionalus mirusiojo paruošimas • floristo paslaugos • nauji katafalkai • dokumentų tvarkymas • duobės kasimas • nešėjai bei muzikantai

Dirbame visą parą, visoje Lietuvoje: +370 611 58841

Sinagogos g. 3, Telšiai (prie „Maximos“) • info@tela.lt • www.telsiugedulas.lt

NORKAUS FIRMA „MALDA“

Karstai (nuo 90 Eur), įkapės (vyrams, moterims), muzikantai, giedotojai, duobės kasimas ir t.t. Paima mirusį iš ligoninės, namų, taip pat iš bet kurios Lietuvos vietos. Paruošia velionį šarvoti. Katafalkų nuoma.

Viskas laidotuvėms VISĄ PARĄ mažiausiomis kainomis Žemaitijoje

VEŽA PALAIKUS KREMUOTI
Kremacijos kaina 300 Eur

Karstai Telšiuose pristatomi NEMOKAMAI

Mus rasite:
Minijos g. 7A, Telšiuose,
tel.: 8-688 03618; 8-640 44428; (8-444) 54637.

JOGN MINDA
PAMINKLŲ GAMYBA
(didelis pagamintų paminklų pasirinkimas)

Projektuoja. Montuoja. Betonuoja. Gamina skulptūras, laiptus, palanges, stalviršius. Atlieka visus darbus kapinėse. Gamina iš įvairių atspalvių granito. Prekiauja skalda.

ŽIDINIAI, KROSNYS, JŲ APDAILA

Kreiptis: Muziejaus g. 52, Telšiuose.
Tel. 8-698 16078.
El. paštas: jstanislovas@gmail.com; www.paminklaizidiniai.lt

PRENUMERUOTI — VISADA PIGIAU!